

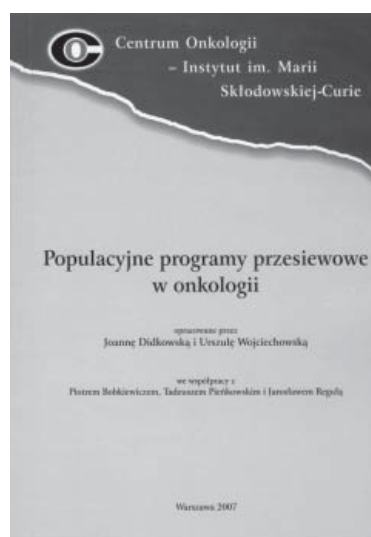
„Populacyjne programy przesiewowe w onkologii”

Joanna Didkowska i Urszula Wojciechowska

Warszawa: Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie;
2007, 65 stron, ISBN: 978838681455

Wyżej wymienione opracowanie otrzymałem do oceny w bardzo znamienym, w moim odczuciu, a nawet historycznym okresie walki z niektórymi nowotworami. Te schorzenia, w zapobieganiu których mogą być wykorzystane metody prewencji wtórnej w postaci populacyjnych programów przesiewowych, zostały objęte instytucjonalnym nadzorem organizacyjnym i logistycznym administratora programu (Centralny Ośrodek Koordynujący, Wojewódzki Ośrodek Koordynujący). Podjęcie tych działań w ramach realizacji określonej, długofalowej polityki państwa w zwalczaniu chorób nowotworowych, budzi nadzieję na osiągnięcie celów strategicznych w postaci obniżenia wskaźników umieralności. Drugim ważnym wydarzeniem rozgrywającym się na naszych oczach było potwierdzenie spostrzeżenia, że niektóre typy nowotworów są silnie związane z pewnymi infekcjami. I tak np. wirus brodawczaka ludzkiego (HPV) jest prawdopodobnie głównym czynnikiem biorącym udział w karcinogenezie raka szyjki macicy. Spostrzeżenia te doprowadziły z jednej strony do opracowania szczepionki profilaktycznej, co może wpłynąć na całkowitą zmianę strategii w zakresie profilaktyki pierwotnej omawianego schorzenia. Z drugiej strony można też rozważać strategię polegającą na dwuetapowym badaniu przesiewowym. I zgodnie z tym, co piszą autorzy opracowania, pierwszy etap polegałby na przesiewowym badaniu populacji za pomocą testu serologicznego, wykrywającego czynnik zakaźny, drugi miałby na celu wykrycie raka w stadium przedklinicznym u osób, u których wynik badania serologicznego był pozytywny. Oba te wydarzenia w sposób istotny podkreślają wagę i uzasadniają potrzebę chwili dla ukazania się na rynku wydawniczym takiego opracowania, jak „Populacyjne programy przesiewowe w onkologii”.

Dane mi do oceny wydawnictwo monograficzne, ukazało się po 45 latach od momentu wprowadzenia przez prof. S. Soszkę idei badań przesiewowych w naszym kraju (w zwalczaniu raka szyjki macicy). Fakt ten dobitnie świadczy o zapóźnieniu Polski w tym zakresie w stosunku do państw, które osiągnęły największe korzyści z wprowadzenia masowych badań przesiewowych. Należy zatem docenić zarówno wysiłek edytora, jak i autorów, którzy zgodnie z zapowiedziami tytułowymi skupili się na uka-

zaniu najważniejszych aspektów badań przesiewowych w onkologii. Koncepcja książki prowadzi czytelnika początkowo przez rozdziały dotyczące zagadnień ogólnych, związanych z epidemiologią, strategią oraz oceną czynników wpływających na skuteczność badań przesiewowych. Następne rozdziały poświęcono specyficie prowadzenia badań przesiewowych w najistotniejszych z punktu widzenia możliwości profilaktyki wtórnej lokalizacjach nowotworowych (rak piersi, szyjki macicy i jelita grubego).

Przedstawiono też, w rozdziałach autorskich sygnowanych przez współpracowników, aktualne zasady organizacji badań przesiewowych w Polsce. Książkę podsumowuje rozdział zawierający praktyczne rozwiązania nt. oceny i monitorowania badań przesiewowych, ukazane na przykładzie skryningu raka piersi. Autorzy we wnioskach podkreślają znaczenie solidnie przeprowadzonej oceny badań, która daje pewność, że dzięki programowi osiągnięte zostaną wszystkie założone korzyści dotyczące zachorowalności i umieralności oraz zidentyfikowane zostaną obszary, które wymagają zmian; dotyczy to także czynności wykonywanych przez personel, które wymagają poprawy. Tak więc z formalnego punktu widzenia treść pracy odpowiada tematowi określo-

nemu w tytule, a ocena układu opracowania, struktura podziału treści, układ kolejności rozdziałów nie budzą zastrzeżeń. Merytorycznie publikację oceniam bardzo wysoko, jako syntetyczne ukazanie naukowych podstaw i głównych problemów, które napotykają organizatorzy populacyjnych badań przesiewowych. Zostały ukazane one w oparciu o swego rodzaju przegląd bieżących prac i artykułów na ten temat. Tak więc nie można odmówić autorom aktualności spojrzenia na poruszaną tematykę, a dobór cytowanych pozycji piśmiennictwa należy uznać za adekwatny.

Z obowiązku recenzenta, jak i długoletniego asystenta takich znawców tematu w naszym kraju, jak prof. S. Soszka i prof. W. Kazanowska, mogę wyrazić jedynie żal, że publikacja niektóre tematy traktuje dość powierzchownie. Dzieje się to, jak sądzę, z przyjętego założenia

syntetyczności publikacji, jednak pozostawia pewien niedosyt u czytającego. Zmusza to do zapoznania się z dobrze dobranym źródłowym piśmiennictwem, stanowi jednakże pewne utrudnienie. Wspomniany niedosyt wskazuje na brak na polskim specjalistycznym rynku wydawniczym publikacji o omawianym charakterze. Zdając sobie sprawę z wąsko-specjalistycznego charakteru recenzowanej publikacji myślę, że będzie ona pozycją bardzo przydatną, wręcz o charakterze instruktażowym, szczególnie dla osób związanych z częścią administracyjno-logistyczną programów przesiewowych.

Prof. dr hab. med. Piotr Knapp
Klinika Ginekologii
Akademia Medyczna w Białymstoku
ul. M. Skłodowskiej-Curie 24a
15-276 Białystok